

SKAISTAS ROMAS KATOĻU DRAUDZE (Sv. J. Marijas baznīca)

ATRAŠANĀS VIETA

Skaistas Romas katoļu draudze atrodas bijušajā Daugavpils apriņķī (tagad Krāslavas raj.) uz austrumiem no Daugavpils. Skaistas draudze robežojas ar Krāslavas, Kombuļu, Indricas, Pustinas un Aulejas draudzi. Attālums līdz Krāslavas katoļu baznīcai — 16 km, Kombuļu (caur Krāslavu) — 30 km, Indricas — 10 km, Pustinas — 12 km un līdz Aulejas katoļu baznīcai — 21 km (AL - 79).

DRAUDZES BAZNĪCA

Skaistas pirmā katoļu baznīca tika uzcelta 1778.—1788. gadā par Žebrovska līdzekļiem (Dir. Moh.). Līdz Rīgas bīskapijas nodibināšanai Skaista bija Krāslavas filiālbaznīca. 1914. gadā šo baznīcu nojauca un pārveda uz Geibu sādžu aiz Dagdas lielceļa — apmēram 3 km no iepriekšējās vietas. Baznīcu uzstādīja kalna galā. Šī pārvešana tika veikta tāpēc, ka Geibu sādžā un tās apkārtnē bija vairāk katoļu nekā iepriekšējā vietā. Pirmā pasaules kara laikā baznīca nodega.

1920.—1921. gadā prāvesta Siksnēja darbības laikā — nodegušās baznīcas vietā uzcēla tagadējo koka baznīcu (JS - LKB).

Skaistas baznīca ir 16 m gara un 15 m plata ar koka grīdu. Telpa ir krusta veidā. Baznīcā ir elektrība, bet nav apkures, nav apkurināma arī sakristeja. Pedējo reizi baznīca no ārpusē krāsota 1981. gadā — prāvesta Bratuškina laikā.

Garām baznīcai iet autobuss Kombuļi—Krāslava—Skaista. Līdz pastam ir 1 km, bet līdz dzelzceļam — 7 km (AL - 68).

DRAUDZE

Kā jau minēts, sākotnēji Skaista bija Krāslavas filiālbaznīca, tāpēc to apkalpoja Krāslavas misionāri — lazaristi, bet vēlāk — laicīgie priesteri. Patstāvīga draudze izveidojās tikai 1920. g. Pēc kūrījai sniegtajām ziņām 1973. gadā, Skaistas draudzē ietilpst šādas apdzīvotas vietas un viensētas: Bebrīši, Bernīši, Bogdāni, Čenčupi, Dumbači, Dzerviniški, Ekši, Ezereni, Gaugariški, Geibi, Grundāni, M. Indrica, Izabelina, Kališki I - IV, Kazinci, Kļagači, Kotōlnīki, Kulīniški, Kurciši, Leiši, Lesniki, Loņki, Ludviki, L. Luni, M. Luni, V. Luni, Ļaksi, Naudiniški, Nekriži (II Gaugariški), L. Ornicāni, M. Ornicāni, Orupi, Ostrova, Podlesici, Povriški, Prikšāni, Purpuliški, Romuliški, Seikali, Skaista I, Skradeli, Smildziniški, Sustini, Teneimuiža I, Traikaniški, Trapciški, K. Trušeli, L. Trušeli, Undzuli I, II, Valteri, Veceli, Veterovka, L. Vēveri, Zukuliški I, II, Vanagiški.

Draudzes locekļu skaits:

1968. gadā, saskaņā ar prāvesta sniegtajām ziņām, draudzē bija 2500 locekļu, 1980. g. — 1400, bet 1994. gadā — 400 praktizējošu katoļu.

1980. gadā parastās svētdienās dievkalpojumā piedalījās 40 dievlūdzēju, lielākos svētkos apm. 150, gadā — 700 dievgaldnieku. 1994. gadā — 1520 dievgaldnieku (AL - 94). Dievkalpojumi notiek katru svētdienu plkst. 10.00 latgaliski, lielākos svētkos arī poļu valodā (AL - 89).

Draudzes ipašās svētku dienas:

1) Dominica I post diem 23. Apr. — Festum S. Georgii Mart.; 2) Dominica I post diem 13. Junii, simul cum duobus diebus praecedentibus, devotio 40 h., — festum S. Antonii; 3) Dominica I post diem 16. Julii — festum BMV Scap.; 4) Dominica I post diem 2. Augusti — festum BMV Port.; 5) Die 8. Septembris — Nativitas BMV; 6) Dominica I post diem 21. Septembris — festum s. Mathaei Ap.; 7) Dominica post diem 15. Oktobris — festum S. Teresiae.

**ATJAUNOTĀS
RĪGAS DIECĒZES,
ARHDIECĒZES,
METROPOLIJAS
LAIKĀ DRAUDZI
APKALPOJUŠIE
PRĀVESTI**

	1914. g.	— 1922. g. I	— prāv. Vladislavs SIKSNELIS;
	1922. g. II	— 1922. g. V	— prāv. Eduards BEKERS;
	1922. g. VI	— 1933. g.	— prāv. Pēteris SMELTERS;
	1933. g. 18. VI	— 1937. g. 18. VI	— prāv. Bronislavs VERZBICKIS;
1936. g. 18. VI	— 1937. g. 8. XI	— prāv. Aloīzs KĀLVE;	
1937. g. 8. XI	— 1944. g. VII	— prāv. Aleksandrs PEKSS;	
1944. g. VII	— 1944. g. 27. X	— prāv. Antons ĻAHS;	
1947. g. 5. VIII	— 1948. g. (miris)	— prāv. Staņislavs BROCS;	
1948. g. 1. IX	— 1949. g. 12. VIII	— pr. Antons OMUĻS apkalpoja no Kombuļiem (ar dažu mēnešu pārtraukumu — sk. prāv. St. Bročs);	
1949. g. 12. VIII	— 1956. g. 12. V	— pr. Vaclavs EREĻS apkalpoja no Kombuļiem. No lauku mājas izveidota plebānija — 6×10 m, četras istabas, skaidu jumts;	
1956. g. 12. V	— 1965. g.	— prāv. Jānis JEDUŠS;	
1965. g.	— 1966. g. 21. VII	— apkalpoja no Krāslavas dekāns Julijans SAMUŠS un vikārs Felikss CIPRUSS;	
1965. g. 21. VII	— 1978. g. 16. VIII	— prāv. Felikss CIPRUSS. Kapitāli izremontēta plebānija. Baznīcas iekšpuse, ārpusē un jumts nokrāsoti ar eļļas krāsū. Ievilkta un pieslēgta elektriskā instalācija. Remontēta baznīcas labās puses siena;	
1978. g. 16. VIII	— 1979. g. 26. VII	— apkalpoja no Krāslavas;	
1979. g. 26. VII	— 1980. g. 21. IV	— apkal. no Krāslavas pr. Edmunds DOVGILOVICS;	
1980. g. 21. IV	— 1980. g. 6. XI	— apkalpoja no Krāslavas prāv./dek. Aleksandrs MADELĀNS;	
1980. g. 6. XI		— apkalpo reizēm no Kombuļiem, reizēm — no Krāslavas.	

**DRAUDZES
ROBEŽĀS
DZĪVOJOŠO
NACIONĀLAIS
SASTĀVS**

Līdz 1940. g. Skaistas Romas katoļu draudze ietilpa Skaistas pagasta ziemeļu daļā, nedaudz skarot arī Krāslavas pagastu. 1925. gadā Skaistas pagastā bija 6810 iedzīvotāji. No tiem: 2824 jeb 41,5% bija latvieši, 3303 jeb 48,5% — baltkrievi, 341 jeb 5% — poļi, 226 jeb 3,3% — lietuvieši, 101 jeb 1,5% — krievi, 5 ebreji, 10 savu nacionālo piederību nebija norādījuši.

Jāpiezīmē, ka Skaistas pagasta ziemeļu daļa, kurā ietilpst Skaistas Romas katoļu draudze, ir bijusi un ir arī tagad pagasta latviskākā daļa (pat līdz 80% latviešu), toties bijušā Skaistas pagasta dienvidu daļā, kur tagad ir Kalniešu pagasts, latviešu tautības iedzīvotāju skaits tikai nedaudz pārsniedz 20%.

Šī attiecība redzama tikai tagad, kad bijušais Skaistas pagasts ir sadalīts divos pagastos: Skaistas un Kalniešu. Skaistas pagastā ir 74,2% latviešu, Kalniešu pagastā — tikai 24,6% latviešu. Tagadējā Skaistas pagastā ietilpst Skaistas Romas katoļu draudze, bet Kalniešu pagastā: Indricas Romas katoļu draudze.

1989. gadā Skaistas pagastā bija 1028 iedzīvotāji. No tiem 763 jeb 74,2% bija latvieši, 90 jeb 8,8% — krievi, 144 jeb 14% — baltkrievi, 21 jeb 2% — poļi, 3 ukraiņi, 1 lietuvietis, 6 citu tautību pārstāvji.

**DRAUDZĒ,
resp., PAGASTĀ
DZĪVOJOŠO
KONFESIONĀLAIS
SASTĀVS**

1925. gadā no 6810 Skaistas pagasta iedzīvotājiem 6471 jeb 95% bija katoļi, 234 jeb 3,4% — vec ticībnieki, 62 jeb 0,9% — pareizticīgie, 19 jeb 0,3% — luterāņi, 21 jeb 0,3% — Mozus ticīgie, bet 3 savu konfesionālo piederību nebija norādījuši.

Tagadējā Skaistas pagastā un līdz ar to arī Skaistas Romas

katoļu draudzē varētu būt apmēram 85% katoļu. Protams, daļa no tiem ir nepraktizējošie, kas baznīcu neapmeklē.

DRAUDZES LOCEKĻU NACIONĀLAIS SASTĀVS

1936. gadā draudzes baznīcā nokristīti 88 bērni. No tiem 69 abi vecāki latvieši, 7 — abi vecāki poļi, 11 — abi vecāki baltkrievi, 2 — dažādu tautību vecāki. Salaulāti 24 pāri: 13 no tiem abi laulājamie bija latvieši, 3 — abi laulājamie poļi, 4 pāriem abi laulājamie baltkrievi, 4 — dažādu tautību laulājamie.

1994. gadā nokristīti 6 bērni, 5 — abi vecāki bija latvieši, 1 — dažādu tautību vecāki. 1995. gadā 20 apbedīti — visi 20 latvieši.

ĢIMEŅU KONFESIONĀLAIS SASTĀVS

1936. gadā nokristīti 88 bērni — visiem abi vecāki bija katoļi, salaulāti 24 pāri, 23 pāriem abi laulājamie bija katoļi, 1 — katolis un kristīgais cilticībnieks.

1993. gadā salaulāts 1 pāris — abi laulājamie bija katoļi.

KRISTĪBU, LAULĪBU, APBEDIŠANU un I SV. KOMŪNIJU SKAITS SKAISTAS DRAUDZĒ

Nr. p. k.	Gads	Kristības	Laulības	Apbedīšanas	I sv. komūnija
1.	1931.	126	—	—	—
2.	1932.	106	—	—	—
3.	1933.	88	—	—	—
4.	1934.	71	24	43	—
5.	1935.	88	27	44	—
6.	1936.	88	24	41	—
7.	1937.	72	24	38	—
8.	1938.	71	19	37	—
9.	1941.	56	25	32	—
10.	1942.	59	17	36	—
11.	1943.	48	7	42	—
12.	1950.	34	9	4	50
13.	1958.	45	21	34	40
14.	1960.	45	20	15	30
15.	1962.	34	19	30	28
16.	1963.	34	—	—	—
17.	1964.	24	11	26	30
18.	1965.	19	12	16	—
19.	1966.	24	10	19	15
20.	1967.	30	8	21	25
21.	1968.	31	8	17	17
22.	1969.	18	4	20	16
23.	1970.	10	3	16	21
24.	1971.	22	6	9	10
25.	1972.	17	3	11	19
26.	1973.	11	4	19	15
27.	1974.	17	2	19	18
28.	1975.	15	4	18	14
29.	1976.	9	1	7	12
30.	1977.	6	4	15	21
31.	1978.	4	—	12	12

Nr. p. k.	Gads	Kristības	Laulības	Apbedīšanas	I sv. komūnija
32.	1979.	—	—	2	—
33.	1980.	10	3	9	4
34.	1983.	12	1	4	2
35.	1984.	9	—	7	7
36.	1985.	10	1	7	3
37.	1986.	5	—	8	6
38.	1987.	1	—	7	7
39.	1988.	11	—	6	—
40.	1989.	4	1	9	6
41.	1990.	12	1	10	12
42.	1991.	8	2	14	15
43.	1992.	15	1	12	18
44.	1993.	9	1	15	1
45.	1994.	6	—	13	—
46.	1995.	5	—	20	8
47.	1996.	7	—	17	26

P.S. 1926. gadā Skaistas baznīcā nokristīti 126 bērni. 113 bija no Izabelinas, resp., Skaistas pagasta, 3 — no Pustinas pagasta, 1 — no Višķu pagasta.

1941. gadā no 56 nokristītajiem: 51 bērns bija no Skaistas pagasta, 3 — no Krāslavas pagasta, 2 — no Robežnieku, resp., Pustinas pagasta.

1936. gadā no 88 nokristītajiem bērniem 30 bija pirmie bērni ģimenē, 15 — otrie, 11 — trešie, 12 — ceturtie, 10 — sestie, 4 — septītie, 1 — devītais, desmit un vairāk — 2.

No tiem 43 zēni un 45 meitenes.

1994. gadā no 6 nokristītajiem — visi nokristīti laikā līdz gada vecumam. 3 no tiem dzimuši baznīcas laulībā, 3 — civillaulībā. No tiem: 3 — pirmie, 1 — otrais, 1 — trešais un 1 — piektais bērns ģimenē.

DRAUDZES IPAŠUMI

Līdz 1940. gadam Skaistas Romas katoļu baznīcai piederēja 7 ha zemes, ko padomju vara atsavināja. Tika atsavināta arī plebānija, 2 šķūņi, kūts un pirts. Atsavinātās ēkas ir saglabājušās, bet nav atdotas. 7 ha atsavinātās zemes apbūvēti nav, bet nav vēl oficiāli atdoti (AL-93).

PASKAIDROJUMS PAR PLEBĀNIJU: kad 1914. gadā uzcēla pārvesto baznīcu, reizē tika uzcelta arī liela koka plebānija. Pārvestu Juško pārcēla uz citu draudzi, bet nākamais prāv. vēl nebija atbraucis, virtuves saimnieču neuzmanības dēļ plebānija nodega. Uz vecajiem pamatiem uzcēla jaunu plebāniju, kurai pārvests Pekšs uzlika skārda jumtu. Pēc Otrā pasaules kara padomju vara plebāniju atsavināja, pārvests tad pārgāja dzīvot kādā nelielā koka mājā, kas arī tagad kalpo kā plebānija (JS-P-81).

DRAUDZĒ BIEŽĀK SASTOPAMIE UZVĀRDI

Ļaksa — 53, Skutāns — 27, Moisejs — 26, Orups, Trušejs — 21, Zukuļs — 19, Vōrslavs — 17, Grundāns, Ļuta, Veceļs — 14, Gražuļs — 13, Muižinīks, Slapins — 12, Bogdans, Gorenko — 11, Dargevičs, Litvinskis, Putāns, Rimšāns — 10, Andeņš (Andzeņš), Pipiņš, Sprūģis, Vēvers — 9, Dilba, Giluvs, Puncuļs, Unzuļs — 8, Bydzāns, Batņa, Geiba — 6, Gasparovičs, Kurpīns, Litvjaks, Markevičs, Petrovskis, Peļņiks, Utāns — 5 (Kr. R. 1931.—1938. g.).